

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗНАНЬ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ**

REFERENCES

1. Bal, A. (2014). Seredovyshchnyy pidkhid u vykhovanni osobystosti [Environmental approach in personality education]. *Psychological and pedagogical problems of the village school*. Vol. 50, pp. 156–161. [in Ukrainian].
2. Zdanevych, L.V. (2014). Teoretychni i metodychni osnovy profesynoyi pidhotovky maybutnikh vykhovateliv doshkilnykh navchalnykh zakladiv do roboty z dezadaptovanyimi ditmy [Theoretical and methodical foundations of professional training of future educators of preschool educational institutions to work with maladapted children]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Zhytomyr, 44 p. [in Ukrainian].
3. Krutyi, K.L. (2009). Osvitniy prostir doshkilnoho navchalnoho zakladu [Educational space of a preschool educational institution]. Monograph. Zaporizhzhia, 320 p. [in Ukrainian].
4. Krutyi, K.L. (2010). Osvitniy prostir doshkilnoho navchalnoho zakladu [Educational space of a preschool educational institution]. Monograph. Concept, development program and educational programs of preschool educational establishments. Zaporizhzhia, 284 p. [in Ukrainian].
5. Reipolska, O.D., Gudym, I.M., Zaitseva, L.I., Lutsenko, I.V. & Tsvetkova, H.G. (2021). Osvitnye seredovyshe zakladu doshkilnoyi osvity: tekhnolohiyi proyektuvannya [Educational environment of preschool educational institution: design technologies]. Manual. Kropyvnytskyi, 222 p. [in Ukrainian].
6. Belenka, G.V., Bohinich, O.L. & Borisova, Z.N. (2009). Pidhotovka vykhovatelya do rozvytku osobystosti dytyny v doshkilnomu vitsi [Preparation of the educator for the development of the child's personality in preschool age]. Monography. Kyiv, 310 p. [in Ukrainian].
7. Popovych, O.M. (2019). Mekhanizm praktychnoyi pobudovy sensoorno zbahachenoho seredovyshecha dlya ditey rannoho viku v umovakh rodyny ta zakladu osvity [The mechanism of practical construction of a sensory-enriched environment for young children in the conditions of a family and an educational institution]. *Pedagogical sciences: realities and prospects*. Vol. 71, pp. 196–201. [in Ukrainian].
8. Tanko, T. (2004). Teoriya ta praktyka muzychno-pedahohichnoyi pidhotovky maybutnikh vykhovateliv doshkilnykh zakladiv u pedahohichnykh universytetakh [Theory and practice of music-pedagogical training of future educators of preschool institutions in pedagogical universities]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. HNPУ named after H.S. Scovoroda, 41 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 10.04.2023

УДК 378.147: [377:78

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.279122>

Тетяна Мартинюк, доктор мистецтвознавства, професор,
завідувач кафедри мистецьких дисциплін і методик навчання
Університету Григорія Сковороди в Переяславі

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗНАНЬ
МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ**

У статті розроблено педагогічні умови формування дидактичних знань майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах. Доведено, що дидактичні знання є важливою складовою професійної компетентності майбутніх викладачів співу у мистецьких школах й основоположною категорією музичної педагогіки. Перша педагогічна умова визначена як активізація позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій до набуття дидактичних знань з постановки голосу та співу у майбутніх викладачів мистецьких шкіл. Друга педагогічна умова сформульована як цілеспрямоване розширення інтелекту з вокального мистецтва й педагогіки та зростання дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів. Третя педагогічна умова характеризується як стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості й практичного застосування дидактичних знань.

Ключові слова: педагогічна умова; майбутні викладачі мистецьких шкіл; фахові мистецькі коледжі; майбутні викладачі співу; дидактичні знання.

Лім. 15.

Tetiana Martyniuk, Doctor of Science (Art History), Professor,
Head of the Art Disciplines and Teaching Methods Department
Hryhoriy Skovoroda University in Pereiaslav

**PEDAGOGICAL CONDITIONS FOR THE FORMATION OF DIDACTIC KNOWLEDGE
OF FUTURE TEACHERS OF ART SCHOOLS IN PROFESSIONAL COLLEGES**

Art education in Ukraine is one of the important educational directions in the 21st century, which involves the training of future teachers of art schools in professional colleges based on didactic knowledge. Didactic knowledge is an important component of the professional competence of future teachers of singing in art schools and a fundamental category of music pedagogy. The content, forms and methods of training future teachers of singing in art schools in professional colleges do not sufficiently contribute to the formation of didactic knowledge that activates the cognitive interests of student youth in the field of vocal art theory and pedagogy. The purpose of the article is to develop pedagogical conditions for the formation of didactic knowledge of future teachers of singing in art schools in the process of studying in professional colleges.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

As the pedagogical conditions for the formation of didactic knowledge of future teachers of singing in art schools in the process of training in professional colleges, we mean specially created conditions that will allow effective creative and pedagogical training of specialists based on solid knowledge of the content of singing education, its scope and structure; methods, organizational forms, the impact of the educational process on applicants. The creation of pedagogical conditions for the formation of didactic knowledge of future teachers of singing consists in the expedient study of the main categories of musical didactics of professional pre-higher education, the theoretical content of vocal-pedagogical training of future teachers of art schools, awareness of the principles of training in the institution of professional pre-higher art education. Pedagogical conditions effective for the formation of didactic knowledge of future teachers of art schools in vocational colleges should take into account: the specificity of didactic knowledge of training future teachers of singing; mastering a didactic and knowledge resource in the aspect of planning singing classes in art schools; self-assessment of one's own didactic awareness in the field of vocal pedagogy.

The first pedagogical condition is defined as the activation of positive motives and value orientations to the acquisition of didactic knowledge of voice and singing in future teachers of art schools. The second pedagogical condition is formulated as purposeful expansion of intelligence in vocal art and pedagogy and growth of didactic awareness of students of professional art colleges. The third pedagogical condition is characterized as stimulating students' readiness to demonstrate awareness and practical application of didactic knowledge. Prospects for further scientific investigations include the development of a methodology for the formation of didactic knowledge of future teachers of art schools in professional colleges.

Keywords: pedagogical condition; future teachers of art schools; professional art colleges; future teachers of singing; didactic knowledge.

Постановка проблеми. Мистецька освіта в Україні є одним із важливих освітніх напрямів у XXI ст., що передбачає підготовку майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах на основі дидактичних знань. Дидактичні знання є важливою складовою професійної компетентності майбутніх викладачів співу у мистецьких школах й основоположною категорією музичної педагогіки. Закон України “Про фахову передвищу освіту” (2019), Постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження Положення про фаховий мистецький коледж” (2020), Професійний стандарт “Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)” (2022), Стандарт фахової передвищої освіти за спеціальністю 025 “Музичне мистецтво” (2021) засвідчують, що процес підготовки майбутнього викладача мистецької школи у фаховому коледжі повинен сприяти набуттю ним комплексу професійних компетентностей, здатностей використовувати спеціалізовані знання з історії, теорії, методології музичного мистецтва, застосовувати професійні й педагогічні методи, підходи, технології, знання у викладацькій діяльності відповідно до ОПП; розробляти й адаптувати навчальні матеріали. Сьогодні зміст, форми і методи підготовки майбутніх викладачів співу у мистецьких школах у фахових коледжах недостатньо сприяють формуванню дидактичних знань, які активізують пізнавальні інтереси студентської молоді у сфері теорії вокального мистецтва та педагогіки.

Аналіз останніх досліджень. Розробка педагогічних умов формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу під час навчання у фахових мистецьких коледжах опирається на результати філософського осмислення проблем гносеології та музичної епістемології (Ю. Вільчинський, Л. Северин-Мрачковська; О. Гаєвська; Л. Кондрацька); педагогічної та музичної дидактики (Т. Смирнова); виконавських та педагогічних проблем мистецької освіти (В. Антонюк, Л. Василенко, Л. Красовська,

Н. Овчаренко). Зауважимо, що, незважаючи на висвітлення окремих питань вокальної методики, зокрема її дидактичної складової, педагогічні умови формування дидактичних знань майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах ще не досліджувались.

Метою статті є розробка педагогічних умов формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах.

Виклад основного матеріалу. З метою розробки комплексу педагогічних умов формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах нами було проаналізовано науково-педагогічні дослідження, в яких розглядалися теоретичні питання розробки педагогічних умов з проблем вокальної підготовки майбутніх викладачів-музикантів. Педагогічні умови переважно розуміються науковцями як важлива складова педагогічного супроводу освітнього процесу, системність заходів і впливів для розв'язання освітніх, розвивальних, виховних творчо-педагогічних завдань. Зокрема, Чжу Юньжуй, досліджуючи художньо-пізнавальну компетентність майбутніх викладачів вокалу, підкреслює залежність стану освітнього середовища від педагогічних умов, які впливають на результативність та успішність опанування компонентами освітнього процесу. Науковець так сформулював комплекс педагогічних умов: створення пошуково-творчого психологічного клімату в освітньому процесі; забезпечення індивідуально-особистісної траєкторії формування художньо-пізнавальної компетентності магістрантів; стимулювання майбутніх фахівців до систематичної апробації набутих теоретико-знанневих та практико-орієнтованих елементів художньо-пізнавальної компетентності в інноваційних формах навчально-виконавської, творчо-методичної та вокально-педагогічної діяльності [14, 6].

Під педагогічними умовами формування дидак-

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

тичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах ми розуміємо спеціально створені умови, які уможливають результативно здійснювати успішну творчо-педагогічну підготовку фахівців на основі міцних знань зі змісту навчання співу, його обсягу і структури; методів, організаційних форм, впливу освітнього процесу на здобувачів. Створення педагогічних умов формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу полягає у доцільному вивченні основних категорій музичної дидактики фахової передвищої освіти, теоретичного змісту вокально-педагогічного навчання майбутніх викладачів мистецьких шкіл, усвідомлення принципів навчання у закладі фахової передвищої мистецької освіти. Педагогічні умови, ефективні для формування дидактичних знань майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах, повинні враховувати: специфіку дидактичних знань підготовки майбутніх викладачів співу; опанування дидактико-знанневим ресурсом в аспекті планування занять зі співу у мистецьких школах; самооцінювання власної дидактичної обізнаності у сфері вокальної педагогіки.

Перша педагогічна умова формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах визначена як активізація позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій до набуття дидактичних знань з постановки голосу та співу у майбутніх викладачів мистецьких шкіл. Активізація позитивної мотивації до набуття дидактичних знань у майбутніх викладачів мистецьких шкіл у процесі навчання у фахових коледжах вимагає розгляду явища позитивної мотивації. Т. Смирнова, розробляючи діагностичні методики мотивації навчальної діяльності студентів, їх спрямованості на творчо-педагогічну діяльність, її успішність, враховує такі позиції: здобуття глибоких і міцних знань, ретельне опанування усіх предметів навчального циклу, виконання педагогічних вимог, отримання інтелектуального задоволення, вимогливість до себе, старанність, активність, цілеспрямованість у розв'язанні проблемних завдань, критичність мислення, регулярне опанування програмних творів, розуміння розвитку виконавської техніки, робота з навчальною літературою тощо [12, 168–171].

Зміст означеної педагогічної умови встановлює педагогічний наголос на художньо-естетичних цінностях дитячої вокальної педагогіки; спрямованості обсягу, структури, методів, організаційних форм вокального навчання на комплекс внутрішніх пізнавальних мотивів як чинників формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах. Зазначимо, що активізація позитивних мотивів до набуття дидактичних знань відбувається на всіх освітніх компонентах, найбільш виразно – на ОК циклу професійної підготовки: “Фах”, “Ан-

самбль”, “Аналіз виконавських стилів”, “Основи теорії музики”, “Методика навчання фаху (співу)”, “Педагогічна навчальна практика у закладах початкової мистецької освіти”.

Активізація позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій здобувачів фахових коледжів щодо набуття дидактичних знань зі специфіки постановки голосу та музично-педагогічного процесу у мистецькій школі; теорій звукоутворення та звуковедення, тембрального забарвлення, співацького дихання і розвитку вокального слуху, музичного мислення і створення художнього образу, аналізу вокального твору за жанрово-стильовими рисами тощо викликає резонанс особистості у мотиваційно-ціннісній сфері, що спонукало до застосування методів естетично-світоглядного й аксіологічно-виховного педагогічного впливу. Передусім методи мотиваційного та ціннісного змістового навантаження застосовувались для забезпечення здатностей здобувачів вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 6), послуговуватися знаннями в практичних ситуаціях (ЗК 8), використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності (СК 1), самостійно організувати та провадити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у професійній діяльності (СК 7), оперувати професійною термінологією (СК 8) [11]. Логіка застосування методів відповідала меті зростання послідовного мотиваційно-ціннісного навантаження на сприйняття здобувачами ефективності формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах.

Для педагогічної активізації мотиваційної сфери майбутніх викладачів співу в мистецьких школах використовувалися відповідні методи (бесіди різних типів, дидактичної дискусії, дидактичної рольової гри, круглого столу, педагогічного спостереження) та організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; вокальний конкурс, презентація правил). Для педагогічної активізації ціннісної сфери майбутніх викладачів співу в мистецьких школах практикувалися такі методи (бесіди про цінності вокальної педагогіки, дидактичного полілогу, майстер-класу, порівняння вокальних стилів, педагогічного спостереження) та організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; майстер-клас, презентація цінностей вокального мистецтва майстер-класу).

Таким чином, враховуючи зміст поняття дидактичних знань майбутніх викладачів співу, мотивів професійного, зокрема дидактичного та ціннісного, зростання, можна зробити висновок, що успішне формування дидактичних знань здобувачів вимагає активізації позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій. Згідно з першою педагогічною умовою було

обґрунтовано комплекс доцільних організаційних форм і методів навчання, спрямованих на активізацію позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій до набуття дидактичних знань у майбутніх викладачів мистецьких шкіл у процесі навчання у фахових коледжах.

Друга педагогічна умова формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах визначена як цілеспрямоване розширення інтелекту з вокального мистецтва й педагогіки та зростання дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів. В. Антонюк, досліджуючи проблему вокальної педагогіки, приділяє увагу як методичним узагальненням вокально-педагогічного процесу, так і дидактиці сольного співу. До комплексу ключових науковцем віднесено питання: виховного змісту вокальної педагогіки, екологічної концепції української вокальної школи, вокальної діяльності як мотиваційного процесу, етнокультурних особливостей навчання іноземних вокалістів [1, 4]. Зауважимо, що авторка становлення співака пов'язує із його знаннями історико-культурних процесів у вокальному мистецтві. На наш погляд, розвиток інтелекту з вокального мистецтва й педагогіки майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах повинен відбуватися на основі розуміння історичних засад національних вокальних шкіл, знань з історії вокального мистецтва та педагогіки, розуміння змісту вмінь історичної жанрово-стильової та індивідуально-стильової ідентифікації явищ вокального мистецтва.

У контексті проблеми зростання дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів викликають інтерес дослідження, присвячені питанням методичної (дидактичної) грамотності майбутніх фахівців. Зокрема, занурення до теорії та практики взаємодії вокального і методичного компонентів вокальної підготовки Л. Василенко уявило структурну цілісність її напрямів, а саме: “формування у студентів вокально-технічних навичок, оволодіння майбутніми спеціалістами теоретичними знаннями основ голосоутворення та розвиток у них вокально-виконавських умінь” [2, 36]. Важливою концептуальною ідеєю дослідження є наголос на спеціально орієнтованій методичній підготовці майбутніх фахівців, у якій поєднуються психолого-педагогічні і спеціальні знання, конструюються цілісні педагогічні процеси, впроваджуються технології навчання, апробуються вокальні методи. Осмислення науковцем методичної площини підготовки актуалізує питання загальнодидактичних методів, методик викладання постановки голосу, методичних рекомендацій викладачів, ефективних методів і прийомів навчання, системності (нефрагментарності) методичних знань; зовнішніх та внут-

рішніх аспектів методів, пов'язаних зі змістом науки та пізнавальною діяльністю студентів; розуміння методів як дидактичної моделі діяльності педагога і учнів, способу мислєдіяльності [2, 44–45]. Формулювання кваліфікаційних вимог до фахівця у сфері методичної діяльності спонукало нас до розуміння формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах як фундаменту для набуття усвідомленого впровадження комплексу спеціальних методів навчання співу.

Зміст другої педагогічної умови дає підставу наголосити на пізнавальній інформативності: теорії та історії вокального мистецтва в аспектах його витоків, еволюції, ролі вокального мистецтва в музичній культурі різних епох, національних вокально-педагогічних шкіл (італійської – XVII ст., мистецтва *bel canto*, XVIII – початок XIX ст.; французької, німецької та ін.), спадщини видатних виконавців та педагогів світу, загальнопедагогічних та спеціальних методів і дидактичних прийомів навчання, методик постановки дитячого голосу, термінології з історії, теорії та методики вокального навчання в мистецьких школах.

Викликає інтерес дискурс О. Олексюк про дидактичні принципи музично-педагогічного процесу, відомості про правила планування уроків, вибір типу заняття, розробку дидактичних тестів з метою моніторингу рівня знань. Науковець осмислює проблему організації музичного заняття музичній школі і зупиняє увагу на його дидактичному змісті, зокрема, теоретичній складовій, реалізованій через вправи, завдання, схеми, доповіді тощо, оволодіння різними методами вивчення нового матеріалу, теоретичними та практичними знаннями. Майбутні викладачі співу у процесі навчання у фахових коледжах опановують наведену авторкою схему уроку, що містить: перевірку домашнього завдання; роз'яснення нової проблеми; викладацьку інтерпретацію основних положень і правил; вибір методів роботи з метою закріплення навичок, здобутих у процесі самостійного домашнього завдання; демонстрацію роботи студента над завданням під наглядом викладача; узагальнення проблем, що виникли під час виконання завдання; формулювання домашнього завдання з метою закріплення здобутих знань та навичок [9, 139].

Значимо, що розширення інтелекту з вокального мистецтва й педагогіки і дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів відбувається найбільш виразно на ОК “Фах”, “Ансамбль”, “Аналіз виконавських стилів”, “Спеціалізована італійська мова”, “Основи теорії музики”, “Методика навчання фаху (співу)”, “Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару”, “Охорона дитячого голосу”. Застосована логіка впровадження методів відповідала меті активізації послідовного ін-

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗНАТЬ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ МИСТЕЦЬКИХ ШКІЛ У ФАХОВИХ КОЛЕДЖАХ

телектуально-пізнавального навантаження на процес формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах.

Для педагогічної активізації процесу цілеспрямованого розширення інтелекту здобувачів з вокального мистецтва й педагогіки використовувались відповідні методи (понятійного диктанту, жанрової та стильової ідентифікації вокального твору, ідентифікації голосу оперного співака та вербального аналізу його характеристик, пошукового, порівняльного, презентації, педагогічного спостереження) і відповідні організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; круглий стіл, дискусія, вокально-педагогічний проект). Для педагогічної активізації процесу дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів використовувались відповідні методи (бесіди про зміст вокального навчання; діалоги та полілоги з питань змісту й структури освітніх програм, навчальних планів, індивідуальних навчальних планів студента; дискусії зі змісту і структури правил, рекомендацій, тестів, пробних занять та ін. дидактичних матеріалів; презентації, педагогічного спостереження) та організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; круглий стіл, дискусія, рольові ігри, тренінги).

Таким чином, з урахуванням змісту поняття дидактичних знань майбутніх викладачів співу, дидактичного інтелектуально-пізнавального зростання, можна дійти висновку, що успішне формування дидактичних знань студентів фахових коледжів вимагає цілеспрямованого розширення у процесі навчання їх інтелекту та дидактичної обізнаності з вокального мистецтва і педагогіки. Відповідно до другої педагогічної умови було обґрунтовано комплекс доцільних організаційних форм і методів навчання, спрямованих на накопичення пізнавальної активності щодо набуття дидактичних знань у майбутніх викладачів мистецьких шкіл у процесі навчання у фахових коледжах.

Третя педагогічна умова формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах визначена як стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості й практичного застосування дидактичних знань. Реалізація означеної умови відбувалася у процесі розв'язання творчих завдань на основі набутих дидактичних знань з вокального навчання та на педагогічній практиці у процесі їх застосування у середовищі учнів мистецької школи. Зазначимо, що у контексті третьої педагогічної умови актуалізуються такі якісні параметри дидактичних знань з вокальної підготовки як їх глибина, дієвість, усвідомленість.

У контексті проблеми стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості й прак-

тичного застосування дидактичних знань студентами фахових мистецьких коледжів викликають інтерес дослідження, присвячені питанням філософії та педагогіки пізнавального розвитку особистості. Зокрема, Л. Кондрацька, розглядаючи художньо-естетичні компетенції майбутньої творчої особистості у контексті її фахової підготовки, наголошує на готовності розуміти художній образ твору; уміння вербальної інтерпретації образу, його смислу і змісту; знаннях стильових особливостей та уміннях створювати стильові етюди; розумінні художнього твору як педагогічного засобу; здатності рухатися від репродуктивності до самостійної творчості у прочитанні у відтворенні образу [5, 83]. Вибудований науковцем цілісний алгоритм зображально-технологічної, вербально-образної, образно-стильової, стратегічної, продуктивно-образної компетенції передбачає наявність вмінь виявляти глибину дидактичних знань у контексті змісту профільних дисциплін підготовки викладача-вокаліста.

Аспект усвідомленого вияву дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах потребує осмислення філософських положень пізнання як предмета досліджень гносеології. Зміст процесу формування дидактичних знань корелює з теоретичним рівнем пізнання, який, на думку М. Кругляка, є площиною узагальнення "зв'язків між явищами і процесами, формулювання закономірностей, характерних для досліджуваних об'єктів" [15, 219]. На цьому рівні відбувається впорядкування досвіду, формується система понять, усвідомлюється сутність об'єктів, закономірностей їх функціонування [там само], що простежується у гармонізації виконавського та педагогічного контекстів підготовки майбутніх фахівців. Зокрема, системотвірними для підготовки майбутніх викладачів співу у мистецьких школах виступають поняття: голосоутворювального апарату, співацького звуку, вокального слуху співака та викладача, психологічних категорій співу, класифікації голосів, дихання у співі, відкриття рота, співацької постави, методів та технологій постановки голосу, техніки закруглення та прикриття звуку, видів вокальної техніки, охорони співацького голосу, європейських стандартів академічного тону, планування педагогічної роботи, методики проведення уроку, засобів музичної (виконавської) виразності, музично-виконавських здібностей учня, стадіальності розвитку дитячого голосу, методики комплексного виховання вокаліста-початківця, методики роботи над розвитком вокальної техніки учня тощо.

Зазначимо, що усвідомленість та глибина дидактичних знань майбутніх викладачів співу характеризується не тільки на теоретичному рівні, але й потребує вмінь обирати дієві дидактичні знання для розв'язання практичних завдань занять зі співу у

процесі педагогічної практики. Готовність студентів до демонстрації усвідомленості й практичного застосування дидактичних знань у процесі навчання у фахових мистецьких коледжів виявилася найбільш виразно на ОК “Фах”, “Ансамбль”, “Аналіз виконавських стилів”, “Основи теорії музики”, “Методика навчання фаху (співу)”, “Методико-виконавський аналіз педагогічного репертуару”, “Педагогічна (навчальна) практика”. Застосована логіка впровадження методів відповідала меті активізації послідовного праксеологічно-діяльнісного навантаження на процес формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах.

Для педагогічного стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості дидактичних знань з вокального мистецтва й педагогіки використовувались відповідні методи (тренінгу для вияву доцільних до навчальної ситуації дидактичних знань, презентації відповідних до демонстрації дидактичних знань дидактичних матеріалів, самоаналізу доцільності вибору відповідних дидактичних знань, вокально-технічних етюдів на основі застосування дидактичних правил, інтерпретації художнього образу вокального твору на основі застосування дидактичних правил, педагогічного спостереження) та відповідні організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; майстер-клас, рольові ігри дидактичного спрямування). Для педагогічного стимулювання готовності студентів до практичного застосування дидактичних знань використовувались відповідні методи (бесіди про зміст вокального навчання у мистецькій школі; тренінги з правил володіння співацьким диханням; етюди на чіткість дикції і артикуляції, навичок звуковедення, володіння тембровим забарвленням голосу, багатством нюансів у створенні вокального образу учнем-початківцем; тестування знань з теорії музики, методики аналізу вокальних творів за стильовою ідентифікацією; рекомендацій з методико-виконавського аналізу педагогічного репертуару, планування пробного заняття, педагогічного спостереження) та організаційні форми навчання (практичне, індивідуальне заняття; тренінг, конкурс).

Таким чином, з урахуванням змісту поняття дидактичних знань майбутніх викладачів співу, дидактичного праксеологічно-діяльнісного зростання, можна дійти висновку, що успішне формування дидактичних знань студентів фахових коледжів вимагає цілеспрямованого стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості й практичного застосування дидактичних знань з вокального мистецтва і педагогіки. Згідно з третьою педагогічною умовою було обґрунтовано комплекс доцільних організаційних форм і методів навчання, спрямованих на накопичення творчої активності щодо набуття дидактичних знань у майбутніх ви-

кладачів мистецьких шкіл у процесі навчання у фахових коледжах.

Висновки. Отже, у розвідці представлено педагогічні умови формування дидактичних знань майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах. Доведено, що дидактичні знання є важливою складовою професійної компетентності майбутніх викладачів співу у мистецьких школах й основоположною категорією музичної педагогіки. Перша педагогічна умова формування дидактичних знань майбутніх викладачів співу в мистецьких школах у процесі навчання у фахових коледжах визначена як активізація позитивних мотивів та ціннісних орієнтацій до набуття дидактичних знань з постановки голосу та співу у майбутніх викладачів мистецьких шкіл; друга – як цілеспрямоване розширення інтелекту з вокального мистецтва й педагогіки та зростання дидактичної обізнаності студентів фахових мистецьких коледжів; третя – як стимулювання готовності студентів до демонстрації усвідомленості й практичного застосування дидактичних знань. Перспективи подальших наукових розвідок передбачають розробку методики формування дидактичних знань майбутніх викладачів мистецьких шкіл у фахових коледжах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонюк, В. Вокальна педагогіка (сольний спів) : підручник. Київ : ЗАТ “Віпол”, 2007. 174 с.
2. Василенко Л.М. Взаємодія вокального і методичного компонентів у процесі професійної підготовки майбутнього вчителя музики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2003.
3. Закон України “Про освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
4. Закон України “Про фахову передвищу освіту”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text>
5. Кондрацька Л.А. Художня епістемологія. Підручник для магістрантів і студентів мистецько-педагогічних факультетів. Тернопіль, 2012. 333 с.
6. Красовська Л.О. Сучасний вокал: методи навчання в різних жанрах музичного мистецтва. *Культура України. Серія: Мистецтвознавство*. 2016. Вип. 53. С. 100–106. URL: https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura53/12.pdf.
7. Лобова О.В. Дидактико-методична система формування основ музичної культури молодших школярів у процесі загальної музичної освіти : дис. ... д-ра пед. наук / Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова. Київ, 2011.
8. Овчаренко Н.А. Дидактичні умови формування пізнавального інтересу у майбутніх учителів музики : автореф. ... канд. пед. наук : 13.00.01 – теорія та історія педагогіки / Харківський державний педагогічний університет ім. Г.С. Сковороди. Харків, 1994.
9. Олексюк О.М. Музична педагогіка : навчальний посібник. Київ : КНУКіМ, 2006. 188 с.
10. Постанова КМУ “Про затвердження положення про фаховий мистецький коледж”. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-2020-%D0%BF#Text>

11. Професійний стандарт “Викладач мистецької школи (за видами навчальних дисциплін)”. 2022. URL: [file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_1110%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/user/Downloads/%D0%9D%D0%B0%D0%BA%D0%B0%D0%B7_1110%20(1).pdf)

12. Смирнова Т.А. Музична педагогіка і психологія вищої школи. Харків : Видавництво “Лідер”, 2021. 180 с.

13. Стандарт фахової передвищої освіти за спеціальністю 025 “Музичне мистецтво” URL: <https://mon.gov.ua/osvita/fahova-peredvisha-osvita/sector-fahovoyi-peredvish-oyi-osviti/zatverdzeni-standarti>

14. Чжу Юньжуй. Формування художньо-пізнавальної компетентності майбутніх викладачів вокалу засобами інноваційних технологій : дис. ... д-ра філософії / Державний заклад “Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського”. Одеса, 2021.

15. Філософія : навч. посібник / Ю.М. Вільчинський, Л.В. Северин-Мрачківська, О.Б. Гаєвська та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.

REFERENCES

1. Antoniuk, V. (2007). *Vokalna pedahohika (solny spiv) [Vocal pedagogy (solo singing)]*. Kyiv, 174 p. [in Ukrainian].

2. Vasylenko, L.M. (2003). *Vzayemodiya vokalnoho i metodychnoho komponentiv u protsesi profesiynoyi pidhotovky maybutnoho vchytelya muzyky [The interaction of vocal and methodological components in the process of professional training of a future music teacher]*. *Candidate's thesis*. M.P. Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv. [in Ukrainian].

3. Zakon Ukrainy “Pro osvitu” [Law of Ukraine “On Education”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].

4. Zakon Ukrainy “Pro fakhovu peredvyshchu osvitu” [Law of Ukraine “On Vocational Pre-Higher Education”]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> [in Ukrainian].

5. Kondratska, L.A. (2012). *Khudozhna epistemolohiya. Pidruchnyk dlya mahistrantiv i studentiv mystetsko-pedahohichnykh fakultetiv [Artistic epistemology. Textbook for masters and students of art and pedagogical faculties]*. Ternopil, 333 p. [in Ukrainian].

6. Krasovska, L.O. (2016). *Suchasnyy vokal: metody navchannya v riznykh zhanakh muzychnoho mystetstva [Modern vocals: teaching methods in various genres of musical art]*. *Culture of Ukraine*. Vol. 53. pp. 100–106. Available at:

https://ic.ac.kharkov.ua/nauk_rob/nauk_vid/rio_old_2017/ku/kultura53/12.pdf. [in Ukrainian].

7. Lobova, O.V. (2011). *Dydaktyko-metodychna sistema formuvannya osnov muzychnoyi kultury molodshykh shkolyariv u protsesi zahalnoyi muzychnoyi osvity [Didactic-methodical system of formation of the foundations of musical culture of junior high school students in the process of general musical education]*. *Doctor's thesis*. M.P. Drahomanov National Pedagogical University. Kyiv. [in Ukrainian].

8. Ovcharenko, N.A. (1994). *Dydaktychni umovy formuvannya piznavalnoho interesu u maybutnikh uchyteliv muzyky [Didactic conditions for the formation of cognitive interest in future music teachers]*. *Candidate's thesis*. Kharkiv State Pedagogical University named after H.S. Skovorody. Kharkiv. [in Ukrainian].

9. Oleksyuk, O.M. (2006). *Muzychna pedahohika [Musical pedagogy]*. Kyiv, 188 p. [in Ukrainian].

10. Postanova KМУ “Pro zatverdzhennya Polozhennya pro fakhovyy mystetskyi koledzh” (2020). [Resolution of the CMU “On approval of the Regulations on the professional College”]. [in Ukrainian].

11. Profesiynny standart “Vykladach mystetskoyi shkoly (za vydamy navchalnykh dystsyplin)” (2022). [Professional standard “Art school teacher (by types of academic disciplines)”]. [in Ukrainian].

12. Smyrnova, T.A. (2021). *Muzychna pedahohika i psykholohiya vyshchoyi shkoly [Music pedagogy and psychology of the higher school]*. Kharkiv, 180 p. [in Ukrainian].

13. Standart fakhovoyi peredvyshchoyi osvity za spetsialnistyu 025 “Muzychne mystetstvo” (2021). [Standard of professional preliminary education in specialty 025 “Musical art”]. [in Ukrainian].

14. Zhu, Yunzhui. (2021). *Formuvannya khudozhno-piznavalnoyi kompetentnosti maybutnikh vykladachiv vokalu zasobamy innovatsiynykh tekhnolohiy [Formation of artistic and cognitive competence of future vocal teachers by means of innovative technologies]*. *Doctor's thesis*. State institution “Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynskiy”. Odesa. [in Ukrainian].

15. Filosofiya : navch. posibnyk [Philosophy [Electronic resource]]. Education. manual. Yu.M. Vilchynskiy, L.V. Severyn-Mrachkovska, O.B. Gaevska and others. 2019. Kyiv, 368 p. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.03.2023

“Бути гарним педагогом – це бути справжнім реформатором майбутнього життя України, бути апостолом Правди і Науки”.

*Софія Русова
педагог*

“Науку може всякий вивчити – один з великою, інший з меншою працею. Але від мистецтва отримує кожен стільки, скільки він сам в змозі дати”.

*Артур Шопенгауер
німецький філософ*

